

Polskie firmy i sklepy filatelistyczne w Generalnym Gubernatorstwie (GG)

W „P.f.” nr 9/2021 pisałem m.in. o korespondencji prof. Stanisława Miksteina dotyczącej przesyłania znaczków z GG do Rzeszy, czyli korespondencji dotyczącej handlu znaczkami przez prywatną osobę, po uzyskaniu w odpowiednim Urzędzie Dewizowym w Wydziale Zezwoleń jednorazowego zezwolenia na przesłanie znaczków za granicę [1].

Okazuje się, że w GG nie tylko prywatne osoby, lecz także wielu kupców filatelistycznych zajmowało się aktywnie filatelistyką i handlem znaczkami. Niektórzy z nich zajmowali się również numizmatyką. Wg. listy zamieszczonej w katalogu Miksteina istniało w latach 1943 - 1944 w GG 26 sklepów filatelistycznych, w tym 11 w Krakowie, 13 w Warszawie, 1 w Lublinie i 1 we Lwowie, il. 1 [2].

Spis firm filatelistycznych

A. W Generalnym Gubernatorstwie.

KRAKÓW

„Biuro Filatelistyczne“ Kraków, Floriańska 30.
Kupno — Sprzedaż — Zamiana.

„Filatelia“, właśc. Stan. Kadluczka, Kraków,
Długa 14. — Kupno, sprzedaż, ocena znaczków
pocztowych.

Gotfryd Wiktor, Kraków, Kalwaryjska 8, tel.
234-78, skr. poczt. 129. — Nowości Europy.

Horain Witold, Kraków, Zwierzyniecka 19/2, za-
przysiężony biegły dla filatelistyki sądu apela-
cyjnego w Krakowie. Oceny znaczków. Badanie
prawdziwości, z wyjątkiem znaczków polskich.
Przyjmuje we wtorki i soboty 14—17.

Łomnicki Jerzy, Kraków, plac Szczepański 3. —
Kupno — Sprzedaż — Zamiana.

Marczewski St., Kraków, Adolf-Hitler-Platz 9,
tel. 101-14. — Kupno — Sprzedaż — Zamiana.

272

Gryżewski T. i K., Warszawa, Marszałkow-
ska 114, tel. 589-32. — znaczki polskie i za-
graniczne — uzupełnianie list braków — cen-
niki gratis — generalne przedstawicielstwo
katalogów Froedego. Delegatura I. P. H. V. na
Gen. Gouv.

Hampel M., Warszawa, aleje Jero-
zolimskie 22, tel. 518-20. — Kup-
no — Sprzedaż.

de Julien K., Warszawa, Nowy
Świat 35. Tel. 648-54, 1211-32. —
Filatelistyka i numizmatyka.

Kamiński A. C., Warszawa,
Marszałkowska 122. Telefon
328-07.

Marwiński B., Centrala Filatelistyczna, War-
szawa, Szpitalna 10, telefon 293-09. — Kupno

274

„Mundus“, Kraków, Adolf-Hitler-Platz 37/12. —
Sprzedaż — Kupno — Zamiana.

Mroczkowski Z., Kraków, Zamkowa 1, m. 5. —
Naprawa uszkodzonych znaczków.

„Pionier“ Dom Handlowy, Oddział
Filatelistyczny, Kraków, Stolarska
9/I, tel. 220-42, skr. poczt. 194. —
Kupno i sprzedaż nowości euro-
pejskich, oraz rzadkich serii.

„Świat Filatelistyczny“, Kraków, Foriańska 5/16,
ofic. III p., tylko od godz. 16—19; dla korespon-
dencji: Kraków, skr. poczt. 473.

Zadora Stanisław, Kraków, Rzeczna 9. — Za-
kup — Sprzedaż — Zamiana.

WARSZAWA

Cichocki Krzysztof, Warszawa, Ś-to Krzyska 30.
Kupno zbiorów i serii wszystkich krajów, spe-
cjalnie zamorskich, uzupełnienie list braków.

Fabiński Jan, Warszawa, Mazowiecka 10. —
Telefon 503-29. Znaczki polskie i zagraniczne,
albumy, przybory filatelistyczne.

„Filatelistyka“, T. Nassalski, Warszawa, plac
Napoleona 1 (róg Artystów). Znaczki całego
świata. — Kupno — Sprzedaż — Zamiana. Spe-
cjalność: Polska, — wykonywanie zleceń z pro-
wincji, kompletowanie zbiorów.

18

273

i sprzedaż, cenniki gratis. Aukcje filatelistyczne
co miesiąc: katalog Zł. 8, wyniki licytacji Zł. 2.

Pękalski A., Warszawa, Mazowiecka 6, tele-
fon 507-70. — Sprzedaż — Kupno.

„Polska Agencja Filatelistyczna“, właścicieli
Tadeusz Jaszczewski, Warszawa, Szpitalna 6,
m. 5, tel. 254-37. — Kupno i sprzedaż znaczków
pocztowych do zbiorów.

Sawicki I. M., Warszawa, aleje Jerozolimskie 26,
telefon 642-47.

„Sellos“, W. Cedrowski, Warszawa, Artystów 6,
tel. 541-55. Znaczki Europy i Polski, nowości
zagraniczne — wkładniki różnych formatów
i rodzajów — załatwianie list braków — wysyłka
na prowincję — (cenników nie wydajemy).

Mgr. Ukielski R., Warszawa, plac Napoleona 2.
Kupno i sprzedaż zbiorów i znaczków pojedyn-
czych — na składzie największe rzadkości euro-
pejskie.

LUBLIN

Rubinowicz W., Lublin, skr. poczt. 14. Znaczki
do zbiorów, oraz przybory. — Kupno — Sprze-
daż — Zamiana.

LWÓW

Zieliński Tadeusz, Biuro Filatelistyczne, Lwów,
Piłsudskiego 12, Tel. 107-45. Kupno — Sprze-
daż — Zamiana.

275

Z pewnością nie jest to kompletna lista, bo istniały jeszcze inne sklepy i firmy filatelistyczne, które nie zostały ujęte w katalogu Miksteina [2], jak np. sklep filatelistyczny T. i H. Zielińskich w Krakowie na placu Szczepańskim lub dom filatelistyczny Jarosława Krzywiaka w Przemyślu.

Najbardziej znaną i największą firmą filatelistyczną w Krakowie była Spółka Przemysłowo-Handlowa „PIONIER” (Dom Handlowy „PIONIER” Oddział Filatelistyczny) przy ulicy Stolarskiej 9 / I piętro. Firma ta zajmowała się nie tylko sprzedażą znaczków, lecz także aukcjami filatelistycznymi, wydawaniem czasopisma filatelistycznego „Pionier Filatelistyczny” oraz katalogów filatelistycznych, np. katalog [2].

Na il. 2 pokazano awers i rewers firmowej koperty listu poleconego za pobraniem, wysłanego 7.10.1943 z Firmy PIONIER do klienta w Rzeszowie. Na rewersie widać firmową zalepkę listową firmy Pionier i stempel odbiorczy listu w Rzeszowie (Reichshof) z 8.10.1943.

Opłata za list zgodnie z taryfą powinna wynosić 1,45 zł. List ofrankowano znaczkami za 1,48 zł, czyli opłata jest o 2 gr zawyżona na korzyść poczty¹.

Dociekliwy czytelnik może sobie zadać pytanie, co oznacza stempelek z cyfrą 15 w trójkącie? Jak wspomniano powyżej, list ten dotarł do Rzeszowa 8.10.43. W tym dniu list nie mógł zostać doręczony lub odebrany przez odbiorcę. Trójkątny stempel pocztowy z cyfrą 15 wskazuje datę zwrotu listu do nadawcy, jeśli list nie zostanie odebrany przez odbiorcę, czyli w tym wypadku 15.10.1943. Odbiorca listu za pobraniem miał 7 dni czasu na zapłacenie podanej na liście kwoty i odebranie listu z urzędu pocztowego. Z reguły przesyłki, których nie można było dostarczyć lub które nie zostały zrealizowane, były zawsze przechowywane przez 7 dni, a po tym terminie zwracane były do nadawcy.

il. 2 - awers koperty poleconego listu Firmy Pionier za pobraniem wysłanego z Krakowa do Rzeszowa

Wielu filatelistów w Niemczech i w Polsce pytało mnie, co oznaczają litery **O G** i **kotwica** na logo firmowej zalepki listowej firmy Pionier. W rozszyfrowaniu tej zagadki pomógł mi Prezes Klubu Filatelistycznego CRACOVIANA Pan Jerzy Duda, za co mu w imieniu własnym i wszystkich zainteresowanych serdecznie dziękuję. Oto jego wyjaśnienie: *Firmę prowadził Olech Górny, stąd w logo są jego inicjały O G. Firma prowadziła import i eksport, a hasłem handlowym było "Nie tylko kupiec - ale również doradca". Być może to co przypomina kotwicę, to symboliczne odniesienie się do hasła.*

Bardzo znaną firmą filatelistyczną w Warszawie był POLSKI DOM FILATELISTYCZNY braci Gryżewskich (Polnisches Briefmarkenhaus) przy ulicy Marszałkowskiej 116, a później BIURO FILATELISTYCZNE (Philatelistisches Büro) przy ulicy Marszałkowskiej 114².

Firma braci Gryżewskich była generalnym przedstawicielstwem niemieckiej firmy Froedego upoważnioną do sprzedawania katalogów filatelistycznych (Briefmarkenhandel und- Verlag Hans FROEDE, Düsseldorf) oraz delegaturą Międzynarodowego Stowarzyszenia Kupców Filatelistycznych, (I.P.H.V., Internationaler Postwertzeichen-Händler Verein, Berlin).

Na il. 3 pokazano kopertę listu wysłanego z Warszawy 12.XII.1941 z Polskiego Domu Filatelistycznego braci Gryżewskich do filatelisty w Lublinie. Na uwagę zasługuje stempel z adresem firmy i typowy stempel stosowany często przez firmy filatelistyczne: „Listy prosimy frankować filatelistycznie”.

il. 3 - awers koperty listu wysłanego z Polskiego Domu Filatelistycznego Gryżewskich

Ciekawsze od kopert listów są kartki pocztowe, bo z ich tekstów można się zorientować, jakie filatelistyczne walory były sprzedawane, kupowane lub zamawiane przez filatelistów.

Na il. 4 pokazano awers i rewers formularza kartkowego Fi. nr Fp 1c z sygnaturą „DPO 444 (3.41)”, wysłanego 23.02.1943 przez jednego z braci Gryżewskich do handlarza filatelistycznego w Fellbach / Wirtembergia w Rzeszy.

4 - awers i rewers kartki Gryżewskiego wysłanej z Warszawy do Rzeszy

Młodsza generacja filatelistów może sobie zadać pytanie, kim byli bracia Gryżewscy. Dla przypomnienia: Tadeusz Gryżewski (ur. 12.04.1904, zm. 28.05.1976) i jego brat Kazimierz (ur. 25.11.1898, zm. 29.08.1979) byli znanymi filatelistami, publicystami i kupcami filatelistycznymi. W okresie międzywojennym i podczas okupacji prowadzili Biuro Filatelistyczne w Warszawie. Z ich życiorysami można się zapoznać m.in. na stronie internetowej PZF pod linkiem <https://zgpzf.pl/slownik-biograficzny>.

Przedstawiona tutaj kartka ofrankowana jest znaczkiem Fi. nr 76 za 16 gr. Zgodnie z obowiązującą wówczas taryfą pocztową opłata powinna wynosić 12 gr. Opłata (porto) jest o 4 gr zawyżona na korzyść poczty. Znaczek skasowano maszynowym datownikiem jednoobrotowym „WARSCHAU C 2 z wyróżnikiem a1”.

Tłumaczenie tekstu z rewersu kartki:

„Warszawa, 23.02.1943

Pan Hermann Hilbert / Fellbach

Pana list z 15.02. otrzymałem w dobrym stanie i dziękuję za szybkie załatwienie. Jeśli chodzi o ceny, to mam nadzieję, że mi Pan zawsze policzy ceny rynkowe. Mnie jednak interesują tylko

nowości, które zaraz po ich wydaniu mi Pan będzie przysyłać. Np. Legion Holenderski³ i Stendhał⁴ są już nieaktualne. Również nowości znaczków z Rzeszy może mi Pan przesłać. Z poważaniem (Stempel firmowy i parafka) GRYŻEWSKI / BIURO FILATELISTYCZNE / Warszawa, Marszałkowska 114, tel. 589-32”

Oczywiście właściciele firm i sklepów filatelistycznych musieli posiadać od okupanta zezwolenie/licencję na działalność handlową (Gewerbeschein). O takie zezwolenia musieli się ubiegać w odpowiedniej Izbie Przemysłowo-Handlowej (Industrie- und Handelskammer).

Zachęcam PT Czytelników do publikowania podobnych walorów z korespondencją znanych filatelistów lub kupców filatelistycznych w GG, bo takie walory wzbogacają historię filatelistyki i są dokumentami potwierdzającymi fakt, że również podczas wojny filatelistyka w okupowanej Polsce funkcjonowała.

Publikacje:

- [1] Jarawka Tadeusz, Jeszcze raz o wartościowych listach Miksteina w Generalnym Gubernatorstwie (GG), Przegląd Filatelistyczny nr 9/2021 str. 377-379
- [2] Prof. St. Mikstein, Znaczki Generalnego Gubernatorstwa i Polskie, Wydawnictwo Katalog Pionier, Kraków 1944, str. 272-275

Przypisy autora:

- ¹ Wg przyjętych w Niemczech filatelistycznych kryteriów, list ten można potraktować jako poprawnie opłacony (portogerecht), ponieważ opłacone porto nie przekracza 5 % obowiązującej taryfy pocztowej.
- ² W latach 1936 - 1939 Tadeusz Gryżewski miał Biuro Filatelistyczne w Warszawie przy ulicy Królewskiej 35.
- ³ Chodzi tutaj o niderlandzkie bloki nr 1 i 2 z 1942 r. „Niderlandzki Legion”.
- ⁴ Chodzi tutaj o francuski znaczek Mi. nr 561 z 1942 r. „100-lecie śmierci Stendhala”.